

Howardo Gardnerio daugialypio intelekto teorijos taikymas

Alytaus lopšelyje-darželyje „Nykštukas“

Gyvename besikeičiančioje ir veikloje aplinkoje. Daugelį metų besisukantys švietimo rate jaučiame naujus pokyčius. Pasikeitimus ir inovacijas, naują požiūrį ir pagreitį įgaunanti švietimo sistema turi paruošti individus veikliai, įdomiai gyventi ir veikti postmodernioje visuomenėje. Mūsų vaikai gyvena intensyviai stimuliuojančiame Žemės istorijos amžiuje. Mūsų vaikai gyvena apsupty informacijos, kurią siunčia kompiuteriai, i-Phonai, šimtai TV kanalų ir kt. O mes baudžiame juos už tai, kad išsiblaško, nesusikoncentruoja, tokius teiginius iškelia K. Robinson'as (2010). Mokyklos yra sumodeliuotos pagal fabriko gamybos linijos pavyzdį: atskiri renginiai, atskiri dėstomieji dalykai... Mes iki šiol mokome vaikus serijomis, mes skirstome vaikus į grupes/klases pagal amžių. Kodėl mes tai darome? Iš kur atsirado prielaida, kad svarbiausi gyvenime dalykai būdingi to paties amžiaus vaikams? Lyg svarbiausia būtų produkcijos pagaminimo data. Mokymasis priklauso nuo dienos meto, vaikų grupės dydžio, o kartais vaikai tenori pabūti tiesiog patys savimi. Turime eiti priešinga kryptimi ir tai vadinama paradigmos keitimu, teigia K. Robinson'as (2010, video konferencinė medžiaga). H. Gardnerio teigimu (1988), kad švietimo sistemos šiandien yra nepritaikytos, nepasirengusios išnaudoti ir ugdyti visas intelekto galias, ir tai esanti pagrindinė problema.

Naujas požiūris į ikimokyklinę vaikų ugdymo įstaigą, atsispindi besikeičiančioje ir darželio paskirties sampratoje. Požiūris į vaiką kaip unikalią asmenybę, turinčią saviraidos galimybes, į vaikystę kaip savaime vertingą žmogaus socialinio gyvenimo periodą skatino keisti požiūrį ir į vaiko ugdymą, lėmė esminę reformuojamo ikimokyklinio ugdymo sąvokų bei sampratų kaitą (Monkevičienė O., 2008).

Ar visame pasaulyje paliestos vienokios ar kitokios inovacijos noriai priimamos mūsų šalyje? Ar mes suspėjame su laikmečiu?

Howardo Gardnerio daugialypio intelekto teorija paskelbta ir patvirtinta 1983 metais knygoje „Proto ribos“ („Frames of mind“), pasirodžiusioje 1983 metais. Joje teigiama, kad švietimo sistemos yra nepritaikytos ir nepasirengusios išnaudoti ir ugdyti visas žmogaus intelekto galias ir tai yra esminė problema. Psichologo Howardo Gardnerio teigimu, nerastume po saule dviejų individų, kurių protinės galios būtų identiškai vienodų proporcijų. Tai lemia skirtingas paveldimumas, aplinkos poveikis, bendravimo patirčių įvairovė. Jis teigia, kad vienmatiškai matuojant žmogaus intelektą yra iškreipiamas realybės vaizdas bei neatspindimos tikrosios žmogaus intelekto galimybės (savaitraštis „Dialogas“, 2003). Pagal žmogaus gebėjimus vienoje srityje negalime daryti jokių išvadų ir spręsti apie jo gebėjimus kitoje. Šiandien H. Gardnerio daugialypio intelekto galių teorijos pagrindu kuriami testai, klausimynai, kuriuos naudoja inovacijų, kūrybiškumo ieškantys pedagogai visame pasaulyje. Profesoriaus išskirti intelektų tipai persmelkė visą mokslo pasaulį, atvėrė duris naujam požiūriui į mokymąsi, vadinasi, ir į naujus įgūdžius bei informaciją (Kijosakis R. T., Leichter Š. L., 2007). Yra manoma, kad vaiko gabumus

lemia įgimtų savybių ir aplinkos sąveika. Tai reiškia, kad šie gabumai gali arba sunykti, arba išryškėti. Todėl yra nepaprastai svarbu juos anksti pamatyti ir skatinti jų atsiskleidimą. Įvairius žmogaus gabumus puoselėti gali padėti intelekto pažinimo ir plėtojimo modeliai. Ikimokykliniame ir pradiniam mokykliniame amžiuje būtina sudaryti kuo palankesnes sąlygas visų intelektų puoselėjimui ir plėtojimui.

Šiandien įsitikinimas, kad vaikų auklėjimas – įgūdis, kurio reikia mokytis, įgyti praktikuojantis ir tobulinti, išlaiko pasaulinę žinovų armiją, nurodinėjančią žurnaluose, knygoje, kursuose, tinklapiuose, atsiliepinėjančią į skambučius radijo ar TV laidose (Honoré C., 2012). Šiuolaikiniai tėvai vyresni ir labiau išsilavinę nei kada nors anksčiau, taip pat labiau linkę vaikų auklėjimui taikyti „geriausios praktikos“ požiūrį, nes yra įsitikinę, kad tinkamas valdymas, įgūdžiai ir investicijos duos geriausius rezultatus, teigia autorius ir vėl antrina jog jaučiamas spaudimas suteikti vaikams laimę. Romantinė mintis, kad vaikystė - žaidimų metas, pamažu virto įsitikinimu, kad laimė - prigimtinė visų vaikų teisė. Paklauskite bet kurio tėvo, ko šis norėtų atžaloms ir atsakymas „kad būtų laimingi“ dažniausiai atsidurs sąrašo viršuje (Honoré C., 2012).

Pažvelgę iš arčiau galime pajauti ramų, nuoseklų savo asmeninės patirties pristatymą. Savo prisiminimuose profesorius pasakoja šeimos išgyvenimus, visų susitelkimą ir viltis suteikė pačiam Howardui galimybę kopti laipteliais žinių link, „visą dėmesį tėvai sutelkė į mane“, pasakoja profesorius. „Aš buvau pirmas šeimoje, kuris mokėsi universitete. Viltys buvo didelės ir tai man atnešė pasitikėjimo, nes nejaučiau jokio spaudimo“, - šiandien savo interviu pasakoja H. Gardneris (Cheng T. L., 2009). Vos trylikos jaunas Howardas jau puikiai įvaldė muzikinį meną ir tapo puikiu pianistu. Noras daryti muzikinę karjerą pakeitė noru tapti istoriku, tačiau pažintis su psichoanalitiku Eriku Eriksonu pasuko Howardo kelią socialinių mokslų link, orientuotų į psichologiją, sociologiją bei antropologiją. Kiek vėliau jis tapo ir H. Gardnerio mokytoju. Būtent įkvėpimas geriems darbams, kurie paskatina ir motyvuoja kitus, didelis noras bendrauti ir pažinti žmones bei profesoriaus išskirtina vertybė „mažiau sau, daugiau kitiems“, paskatino Howardą Gardnerį plačiau pasinerti į ieškojimus atsakymo kodėl gi mes tokie skirtingi (Gardner H., 2011).

Susitikimas su Jerome Bruner, kognityvinės psichologijos pradininku padėjo apsispręsti, priešingu atveju, kaip pasakoja profesorius jis būtų studijavęs klinikinę psichologiją ir tapęs gydytoju praktiku. Kaip tik 1965 metų vasarą dirbdamas su socialinių studijų programa „Žmogus: tyrinėjimo kryptis“ Bruner J. supažindino Howardą su kognityvine raidos psichologija bei J. Piaget ir L. Vygotskio darbais. Profesoriaus teigimu „taip, J. Bruner pastumėjo mane mano būsimos karjeros keliu pats to visai neplanuodamas“, atskleidžia savo interviu šiandien garsus profesorius H. Gardneris (2011).

1970 metais pradėti du empiriniai tyrimai: Harvardo „Zero“ projektas, vaikų meninio vystymosi srityje, kurios pradininku tapo J. Piaget ir Bostono veteranų medicinos centro Aphasia tyrimų centre. Abu tyrimai leido padaryti išvadą, kad žmogaus protas susideda iš kelių savarankiškų prigimtinių gebėjimų (Gardner H., 2011). Profesoriaus teigimu, jis visada domėjosi protine žmogaus veikla, tiksliau visomis temomis, kurios apima protą. Jam buvo savaime suprantama apibrėžti protą per daugialypio intelekto teoriją. „Aš nepamenu kada pirmą kartą pavartočiau „daugialypio intelekto“ sąvoką vietoj minimų daugialypių gebėjimų, talentų ir pan. Iš teisų 1976 metais, dar prieš man imantis tyrimo, kuris mane

atvedė prie daugialypio intelekto teorijos, aš apžvelgiau knygą „skirtingų rūšių protai“ ir tik po ketverių, penkerių metų ėmiau vartoti „daugialypio intelekto“ sąvoką“, pasakojimuose atskleidžia H. Gardneris (2011).

Nuo tada, kai buvo pradėta rašyti ir kalbėti apie „daugialypio intelekto teoriją“, daugeliui kilo klausimų kaip išskirti kūrybiškumą. „Tuo metu nebuvo visai tikras dėl atsakymo“, į šį klausimą teigia profesorius. Visgi kol vyko svarstymai ir analizė, profesorius nutarė paanalizuoti ypač kūrybingus asmenis. Norėjau pamatyti kokios yra paralelės ir skirtumai tarp individų kurie, kaip manoma, pademonstravo skirtingus intelektualinius gabumus: Albert Einstein (loginis intelektas), T. S. Eliot (lingvistinis intelektas), Igor Stravinsky (muzikinis intelektas), Pablo Picasso (erdvinis intelektas), Martha Graham (kūno/fizinis intelektas), Mahatma Gandhi (socialinis intelektas) ir Sigmund Freud (vidinis asmens intelektas) <...> iki šiol beveik visas mano mokslinis darbas buvo konceptualus ir empirinis. Buvo nemažai edukacinių darbo atšakų ir dabar aptariant bei pritaikant mano siūlomas idėjas aš retai kišiuosi į savo teorijos pritaikymą. Edukacijos pasaulyje daugialypio intelekto teorija pradėjo vystytis pati teigia J. Chen, S. Morgan, H. Gardner (2009). H. Gardnerio ir P. Sangės 1999 metais vykusios diskusijos metu buvo pristatos ir atskleistos ugdymo įstaigų aktualijos, mąstymo poveikis ugdytiniams bei pedagogams. „Knygą „Frames of Mind“ parašiau 1983 metais, kai apie mokyklas dar nieko nežinojau. Po 1990 metų daug laiko skyriau mokyklų reformai. Knygoje „The Disciplined Mind“ atskleidžiami dideli mokyklų reformos sunkumai (Sangé P., 2008).

Profesoriaus teigimu „intelekto įvairovės teorija yra kognityvinė teorija. Iš principo ji teigia, kad mūsų galvoje yra ne vienas vienodai veikiantis „mechanizmas“, nes žinant, kas yra evoliucija, protingiau būtų sakyti, kad tokių „mechanizmų“ yra daug ir kiekvienas jų veikia kitaip. Kai pirmą kartą apie tai rašiau, apie švietimą net negalvojau. Mano knygos „Frames of Mind“ rodyklėje net nėra nuorodos į sąvoką „ugdymo turinys“. Tačiau šią knygą pastebėjo pedagogai. Nesistengčiau duoti konkrečių patarimų dėl jos naudojimo mokyklose. Nėra „Gardnerio mokyklų“ ar „Gardnerio programų“. Esame sukūrę tam tikrą metodiką, tačiau jos nepardavinėjame, teigia savo interviu profesorius H. Gardneris ir tęsdamas pasidžiaugia, kad „vienintelis dalykas, susijęs su mokyklomis, yra maždaug keturiasdešimt mokyklų, ne mažiau kaip trejus metus taikiusių įvairias intelekto įvairovės teorijos idėjas, tyrimas(Sange P. 2008).

Naudota literatūra:

L. Neverauskienė. Howardo Gardnerio ugdymo modelio teoriniai ir praktiniai pagrindai. Vilnius, 2013.

Matematinis - loginis intelektas

H.Gardneris, vadovaudamasis neurobiologijos ir neuropsichologijos tyrimų išvadamis, išskyrė devynis žmogaus intelektų tipus. Matematinis – loginis intelektas apibrežiamas, kaip gebėjimas vertinti įrodymų grandines ir, mąstant abstrakcijomis, matyti sąsajas tarp dalykų, taip pat gebėjimas operuoti skaičiais, aibėmis bei matematiniais veiksmiais. Kraštutinis šio intelekto variantų pavyzdys – matematiko genialumas arba didelių energijų fizikos ar molekulinės biologijos teorijų ilgos išvedžiojimų grandinės.

Būtina pažymėti, kad ši intelekto forma reikalinga tiek aritmetikoje, tiek algebroje, tiek simbolių logikoje. Ryškiu matematinio – loginiu intelektu dažniausiai pasižymi mokslininkai, kompiuterių specialistai, ekonomistai, buhalteriai bei filosofai. Jie turi sugebėjimą mąstyti priežasties-pasekmės sąvokomis, formuluoti tezes, vystyti koncepcijas, racionaliai analizuoti procesus ir įvykius.

Kaip jau minėta, kiekvienas žmogus teikia pirmenybę kuriam nors intelektui arba intelektams, kuriuos jis pasirenka dar ankstyvoje vaikystėje. Ugdomojo (ugdymosi) proceso metu jais yra nuolatos naudojamosi, jie stiprinami ir plečiami. Pedagogui svarbu kuo anksčiau nustatyti, kurie vaiko intelektai yra ypač ryškūs, o kuriuos derėtų tobulinti aktyviau. Norime pateikti keletą matematinio – loginio intelekto charakteristikų, kuriomis vadovaudamiesi galėsime atpažinti vaiko gabumus šioje srityje.

Vaikai su ryškiu matematinio – loginiu intelektu yra problemų sprendėjai, kurie gali konstruoti nežodinius sprendimus. Jie žavisi nuoseklumu, logika ir tvarka.

Šie vaikai pasižymi gebėjimu manipuliuoti simboliais bei atpažinti hipotezių užuominas. Juos žavi analogijos, alfabетinių ir simbolinių kodų ieškojimas bei naudojimas.

Jis ar ji mėgs nuoseklią veiklą, darbą su skaičiais, matavimus, skaičiavimus, užduočių sprendimą, prognozių sudarymą, išsamią analizę, teorizavimą ir argumentavimą.

Kalbinis (verbalinis) intelektas

H. Gardnerio išskirtas kalbinis žmogaus intelektas, kitaip dar vadinamas verbaliniu, apibrėžiamas kaip gebėjimasi taikliai vartoti kalbą, siekiant išreikšti savo mintis, mąstyti ir suprasti kitus. Būtina pažymėti, kad šis intelektas atsiskleidžia tiek gimtosios tiek ir užsienio kalbos gebėjimuose. Tad į veiklas integruota užsienio kalba tik turtina kalbinio intelekto lavinimo galimybes, sukuria daug palankių situacijų šio intelekto gebėjimams tobulinti.

Verbaliniai gebėjimai yra universalūs. Verbalinis intelektas apima jautrumą žodžių prasmei, jų tvarkai sakinyje, žodžių garsams, ritmui, jų pajėgumui pakeisti nuotaiką ar reikšti informaciją. Kadangi šis intelektas yra tiesiogiai susijęs su skaitymu, rašymu ir kalbėjimu, galima teigti, jog suaugęs žmogus pasižymintis itin stipriu kalbiniu intelektu daugeliu atveju nesiskirs su knyga. Verbaliniai sugebėjimai itin būdingi žurnalistų, advokatų, rašytojų, psichoterapeutų, laidų vedėjų, derybininkų, vertėjų bei trenerių specialybių atstovams. Kraštutinės kalbinio intelekto formos – poeto ar rašytojo vartojami niuansai ir afazija sergančio žmogaus nesugebėjimas kalbėti. Tai sugebėjimai panaudoti žodžius, atlikti verbalinę analizę, gerai įsisąmoninti verbalinę informaciją ir suprasti metaforas.

Pedagogai, organizuodami ugdomąjį procesą ir siekdami suprasti savo ugdytinių intelektų balansą, turėtų atkreipti dėmesį į pagrindines ryškiu kalbiniu intelektu pasižyminčių vaikų savybes, jų pomėgius.

Verbaliniais gebėjimais pasižymintys vaikai sugeba argumentuoti, įtikinėti, bendrauti, mokyti, protingai bei meistriškai tam naudodami žodžius.

Jie anksti susidomi rašytiniu tekstu, pradeda skaityti, noriai mokosi rašyti, mėgsta pasisakyti prieš auditoriją. Stipriais gebėjimai kalbinio intelekto srityje pasižymintys besimokantieji gerai valdo kalbą, žavisi žodžiais ir jų manipuliavimu, mėgsta žodžių žaismą, rimuotus eilėraščius bei mielai klausosi įvairių istorijų.

Taip pat šie besimokantieji pasižymi gebėjimu mokytis klausantis, komunikuoti rašant ir šnekant. Jiems tinka tokie mokymosi būdai kaip paskaita, magnetofono įrašai, skaitymas, dalijimasis mintimis.

Natūralistinis intelektas

Psichologo H. Gardnerio knygoje „Proto ribos“ („Frame of mind“), pasirodžiusioje 1983m. išskiriami septyni žmogaus intelektų tipai: kalbinis (verbalinis), matematinis-loginis, erdvinis, muzikinis, fizinis, tarpasmeninis (socialinis) ir vidinis (personalinis). Neilgai trukęs mokslininkas šį intelektų sąrašą papildė dar vienu aplinkos intelektu, kuris apibūdina žmogaus jautrumą, atidumą jį supančiam pasauliui ir aplinkai, jo gebėjimą stebėti gamtą, jos reiškinius.

Itin stipriais, išlavėjusiais natūralistinio intelekto gebėjimais pasižymi šių specialybių atstovai: girininkai, botanikai, biologai, veterinarai bei aplinkosaugos ekspertai. Yra pastebėta, kad ryškus natūralistinis intelektas padeda jo savininkams pastebėti, išskirti iš aplinkos pavienius objektus, reiškinius, jų detales. Tokie žmonės žino augalų ir gyvūnų rūšis, mėgsta juos klasifikuoti.

Apibendrinant galima teigti, kad vaikai, geriausiai išnaudojantys savo įgimtus natūralistinio intelekto gebėjimus, gyvens darnoje su gamtos pasauliu, puikiai pažins jo sąryšį ir modelį bei florą ir fauną. Atpažįstant natūralistinio intelekto gebėjimais pasižyminčius vaikus pirmiausia derėtų atkreipti dėmesį į jų jautrumą, atidumą bei rūpestingumą gyvūnijai, augalijai ir visai gamtai.

Personalinis intelektas

Personalinį arba asmeninį intelektą galima apibūdinti kaip gebėjimą kontroliuoti savo impulsus, asmeninių ribų žinojimą bei mokėjimą protingai valdyti savo jausmus ir jais vadovautis. Ryškiu personaliniu intelektu pasižymintys žmonės labai gerai suvokia savo galimybes ir tuo traukia aplinkinius, jų dėmesį ir pasitikėjimą. Būtina pažymėti, kad vidinis, asmeniškasis intelektas H. Gardnerio teorijoje apie daugialypę žmogaus intelektų struktūrą yra suvokiamas kaip žinių apie save forma. Tad žmonės turintys ypatingą nuovoką apie savo jausmus bei puikiai valdantys savo kūno funkcijas yra puikūs šio intelekto atstovų pavyzdžiai.

Konsultantai, teologai, religijų propaguotojai, aktoriai, rašytojai bei menininkai, tai profesijos, kurių atstovams ypatingai svarbus asmeninio intelekto pagrindinis sugebėjimas – savo pačių asmeninio pasaulio suvokimas. Pastebėta, kad ryškiu personaliniu intelektu pasižymi ir jūrininkai bei žvejai. Šie žmonės yra susidomėję savimi, motyvuoti, ieško atsakymų į filosofinius klausimus, turi stiprų savivertės jausmą.

H. Gardneris pabrėžia, kad personalinis ir socialinis intelektai (asmeninis ir tarpasmeninis) yra itin glaudžiai susiję ir kartu sudaro žmogaus emocinį intelektą. Pedagogams svarbu atkreipti dėmesį į keletą

stipriu asmeniniu intelektu pasižyminčių ugdytinių bruožų bei jų specifinius poreikius ugdomajame procese.

Vaikai, kuriems būdingas ryškus personalinis intelektas, ypač gerai suvokia savo jautrią prigimtį ir sugeba ją išreikšti, jie žino tiek savo stipriąsias puses tiek ir silpnybes.

Asmeninio intelekto atstovai pasižymi gebėjimu mąstyti, mėgaujasi dirbdami vieni, jiems itin patinka svarstyti, planuoti, svajoti, medituoti.

Personalinio intelekto gebėjimais pasižymintys besimokantieji gali atrodyti užsisklendę ir drovūs. Visgi mokydami jie sau kelia itin aukštus reikalavimus. Toks besimokantysis bus itin patenkintas, jei diskusijoje jo pozicija bus pastebėta, įvertinta.

Dažnai gerai išlavėjusio asmeninio intelekto atstovai linksta fiksuoti savo vidinius išgyvenimus asmeniniuose užrašuose, dienoraščiuose. Taip jie tobulina savo mokymąsi. Gebėjimas savarankiškai mokytis yra viena ryškiausių šio intelekto turėtojų savybių.

Socialinis intelektas

Kaip jau buvo minėta aptariant esminius personalinio žmogaus intelekto požymius, šis intelektas yra itin glaudžiai susijęs su kitu H. Gardnerio išskiriamu intelektu - socialiniu, dar vadinamu tarpasmeniniu intelektu. Šių intelektų vienovė kuria emocinį žmogaus intelektą. Jeigu asmeninio – personalinio intelekto žmonės yra itin susidomėję savimi, savo jausmais, patyrimais, tai socialinio – tarpasmeninio intelekto atstovai domisi kitais. Socialinis intelektas apibūdinamas kaip gebėjimas suprasti kitus žmones ir jautriai su jais bendrauti. Ši intelekto forma tiesiogiai susijusi su žmogaus sugebėjimu pasinaudoti subtiliomis užuominomis, vertybėmis, elgesio normomis bendraujant šeimoje, su draugais, mokykloje, darbe ar su kaimynais. Socialinio intelekto esmė – sugebėjimas suprasti kitus žmones ir su jais bendradarbiauti. Ryškiu socialiniu intelektu pasižymi politikai, aktoriai, mokytojai, advokatai, vadybininkai, socialiniai darbuotojai, padavėjai ir pardavėjai. Jiems lengva suvokti kito žmogaus pasaulį, matyti jį kitų akimis. H. Gardneris analizuodamas socialinio intelekto tipą išskyrė keturias šiam intelektui būdingas gebėjimų grupes.

Organizaciniai gebėjimai, kuriems priskiriamos svarbiausios žmonių pastangas telkti ir koordinuoti sugebančio lyderio savybės.

Gebėjimas derėtis. Juo pasižymi tarpininkai, gebantys vengti konfliktų arba taikiai juos spręsti.

Gebėjimas užmegzti asmeninius ryšius. Šis gebėjimas yra meno bendrauti esmė, tai sugebėjimas įsijausti į kito žmogaus būseną, užmegzti su juo ryšius, pajauti situaciją ir tinkamai atliepti į aplinkinių jausmus, išgyvenimus.

Gebėjimas analizuoti santykius. Šiai gebėjimų grupei mokslininkas priskiria gebėjimą išvelgti žmonių jausmus, motyvus bei interesus ir taip su jais užmegzti artimus santykius.

Stipriu socialiniu intelektu pasižymintiems ugdytiniams yra būdingos keletas savybių.

Organizacinių gebėjimų turintys vaikai geba patys nutarti, ką žaisti, kas bus komandos kapitonas ir pan. Jie moka puikiai susitarti, vadovauti diskusijoms, spręsti tarp bendraamžių kylančius konfliktus.

Tokie vaikai gali sutarti beveik su visais, lengvai įsitraukia į žaidimą ir visur smagiai jaučiasi. Jie gali iš veido išraiškos suprasti žmogaus savijautą ir yra labai mėgiami draugų.

Socialiniu intelektu pasižymintys vaikai mėgsta darbą porose ir grupelėse, bendradarbiavimą. Jie noriai prisiima atsakomybę už veiklą, organizuoja draugus bendram darbui. Šie ugdytiniai visuomet daugiau išmoks bendraudami su kitais nei iš knygų.

Muzikinis intelektas

Savo intelektų įvairovės teorijoje H. Gardneris išskyrė muzikinį intelektą - žmogaus gebėjimą mąstyti per muziką, suvokti, atpažinti, įsiminti, pakeisti bei perteikti muzikinį raštą ir ritmus. Mokslininkas pastebėjo, kad muzikinis žmogaus intelektas pradeda formotis dar labai ankstyvoje vaikystėje, o aktyvus šio intelekto plėtojimas šiuo laikotarpiu turi esminės įtakos daugeliui kitų intelektų sričių. Muzikinio intelekto pavyzdžiais galima vadinti tiek Mocarto genialumą tiek ir ikimokyklinuko muzikinius gebėjimus. Būtina pažymėti, kad šio intelekto gebėjimais pasižymi ne tik kompozitoriai, dirigentai, teatro režisieriai, muzikantai, bet ir visi, kurie geba dainuoti, šokti.

Muzikinį žmogaus suvokimą kontroliuoja dešinioji smegenų pusė, o muzikiniai garsai, ritmai ir formos neretai yra kiekvieno sąmonėje. Manoma, kad visa ši muzikinė sistema yra tarsi „įdėta į vaiko vidų“ ir laukia aplinkos poveikio. Kaip jau minėta, muzikinio intelekto gebėjimai turi įtakos ir kitų intelektų plėtrai. Pastebėta, kad gerai išlavintų muzikinių gebėjimų besimokantieji taip pat sėkmingai reiškiasi matematikoje, kituose tiksluosiuose moksluose. Šis ryšys paaiškinamas muzikinių savybių tokių, kaip gebėjimas manipuluoti garso aukštumu, tonu, tembru ir valdyti sudėtingas muzikinių simbolių sistemas, išlavintų dar ankstyvoje vaikystėje, poveikiu visuminiam intelektinių gebėjimų formavimuisi.

Ugdomojo proceso iniciatoriai ir organizatoriai turėtų atkreipti dėmesį, kad muzikinis intelektas nebūtinai reiškia gebėjimą kurti, groti ar skaityti muziką. Muzika klasėje sukuria pozityvią nuotaiką, atsipalaidavimo, bendrumo jausmą, o tai skatina mokymąsi. Stengdamiesi pažinti muzikiniais gebėjimais išsiskiriančius ugdytinius, jų ugdymosi poreikius, pedagogai turėtų atkreipti dėmesį į keletą muzikinio intelekto atstovų savybių.

Ugdytiniai, kuriems būdingi muzikinio intelekto gebėjimai, mėgsta poemų ir dainų ritmą, skambesį, greitakalbes, chordinį dainavimą.

Šie vaikai yra jautrūs besikeičiantiems muzikiniams garsams, išskiria konkretaus instrumento skambesį melodijoje, mėgaujasi improvizuodami ir žaisdami su muzikiniais garsais.

Mokydamiesi muzikinio intelekto gebėjimais pasižymintys ugdytiniai sėkmingiau įsimena istorijos datas, matematinės formules ar periodines lenteles, jei jos perverstos į greitakalbes su ryškia ritmine pulsacija.

Mūsų įstaigoje muzikinio vaikų intelekto gebėjimų plėtojimas integruojamas į daugelį inicijuojamų kasdienių veiklų: dainuojamos pasisveikinimo, atsisveikinimo dainelės, vaikai klausosi lopšinių besirengdami ilsėtis pietų metu, skanduojuama, dainuojama.

Savaitės metu vykdomos muzikinės veiklos. Jų metu organizuojamų muzikinių veiklų turinys atliepia tą savaitę grupėje pristatomos temos aktualijas. Muzikinių užsiėmimų metu aktyviai naudojami įvairūs muzikos mokymo bei mokymosi metodai: kūno perkusijos, plastikos veiklos, dainavimas, skandavimas, ritminiai žaidimai, muzikavimas instrumentais, muzikos klausymasis ir kitos. Vaikai supažindinami su dainuojamosios lietuvių liaudies tautosakos įvairove: žaidinimais, paukščių balsų pamėgdžiojimais, lopšinėmis, dainomis, rateliais ir žaidimais. Muzikinės medžiagos turinys siejamas su esamu metų laiku ir kalendorinėmis šventėmis.

Kinestezinis intelektas

Dar 1983m. analizuodamas žmogaus intelekto struktūrą H. Gardneris išskyrė ir kūniškąjį – kinestezinį intelektą. Šis intelektas, anot mokslininko, turėtų būti suprantamas kaip mokėjimas meistriškai naudotis savo kūnu įvairiose situacijose: sprendžiant problemą, ką nors gaminant, kuriant. Intelektui priskiriami gebėjimai kontroliuoti savo judesius, tiksliai dirbti rankomis. Pažymėtina, kad kinestezinio intelekto sugebėjimais pasižymi sportininkai, šokėjai, žonglieriai, alpinistai, astronautai. Jie taip pat itin svarbūs meistrams, chirurgams, fizioterapeutams, juvelyrams, mechanikams, skulptoriams ir mimams.

Aptariant kinestezinio intelekto specifiką būtina pažymėti, jog sąmoningas savo kūno ir jo judesių valdymas yra tiesiogiai susijęs ir su pačių judesių bei išorinės aplinkos, kurioje vyksta, pojūčiu, suvokimu. Šiame procese aktyviai veikia žmogaus mąstymas, atkuriamoji ir kūrybinė vaizduotė, atmintis ir dėmesys. Fizinis aktyvumas, sportavimas taip pat sukelia įvairius jausmus ir emocijas. Šių pastovių, ilgalaikių vaiko išgyvenimų eigoje formuojasi jo požiūris į sportą, mankštą. Miela, priimtina fizinė veikla tenkina ugdytinio organizmo psicho emocines ir fizines reikmes, aktyvina organizmo sistemas. Būtina nepamiršti, kad fizinė veikla atliekama per prievartą išprovokuoja organizmo pasipriešinimą ir gali pakenkti ugdytinio savijautai.

Stebint ryškiais kinestezinio intelekto gebėjimais pasižyminčius ugdytinius pastebimos jų išskirtinės savybės. Ugdytiniais itin svarbu mokantis liesti, veikti, judėti. Jie mėgaujasi dalyvaudami vaidybinėse situacijose, atlikdami mimikos judesius. Vaikams patinka kurti kūno „skulptūras“, improvizuoti pamėgdžiodami gyvūnų elgesį, atlikti fizinius pratimus.

Įstaigoje organizuojamos veiklos, skirtos kinestezinio intelekto gebėjimams plėtoti, yra aktyviai integruojamos į kasdienį ugdymo(si) procesą. Vaikai lavina savo fizinę ištvermę, jie skatinami tobulinti smulkiosios motorikos įgūdžius naudodamiesi stalo įrankiais, atlikdami įvairius savitarnos darbus bei naudodamiesi įrankiais kūrybinių – meninių veiklų metu. Įstaigoje taip pat vykdomos specializuotos kinestezinio intelekto veiklos. Kūno kultūros užsiėmimai įstaigos viduje ir lauke. Šių veiklų metu ugdytiniai kviečiami atlikti įvairius kūno raumenų stiprinimo, pusiausvyros, koordinacijos lavinimui skirtus pratimus. Naudojamos atitinkamos ugdomosios priemonės: guminės juostos, medinės lazdos, kamuoliukai, lankai, suoliukai, kopėtelės ir kt. Užsiėmimų metu vaikams pristatomos įvairios fizinės

veiklos formos: komandiniai žaidimai, estafetės, varžytuvės, siužetiniai žaidimai. Tokių veiklų tematika, turinys derinamas su grupėje tuo metu analizuojama ugdomąja tema, metų laiku, laukiamomis kalendorinėmis šventėmis.